

༄།།བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས།།

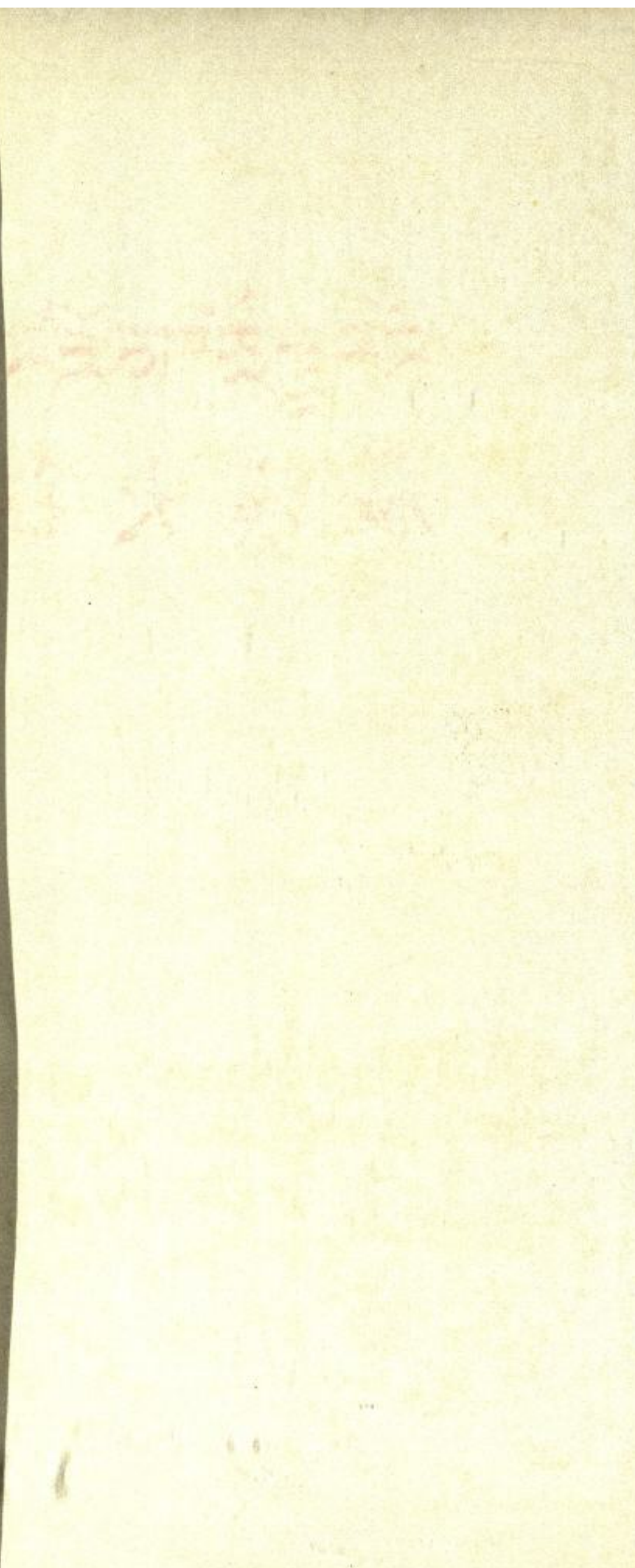
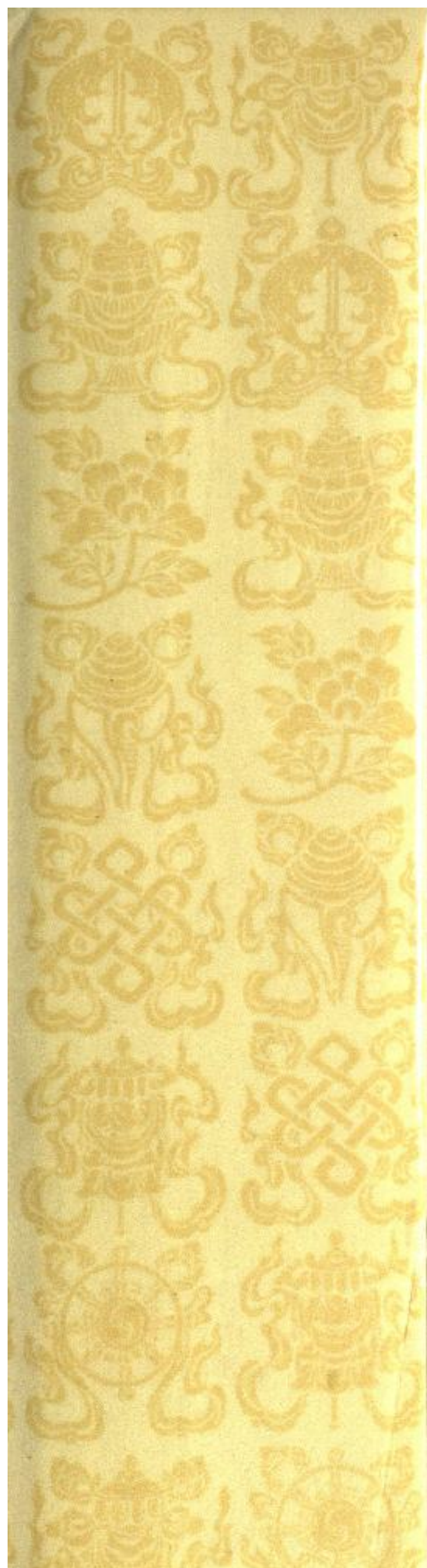
Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W29329	ImageGroup:	I1KG15043
LCCN:	86145878	ISBN:	n/a

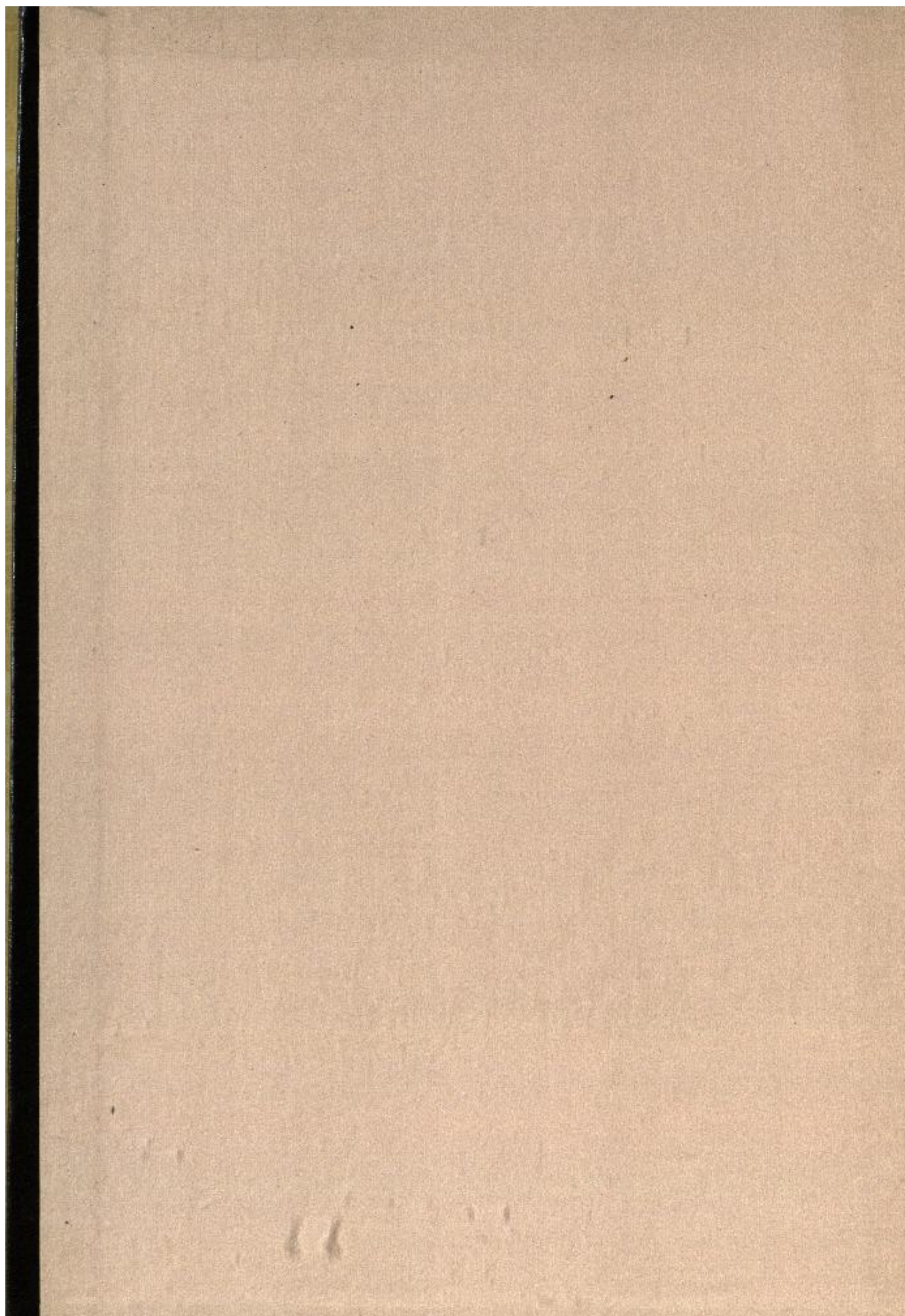
Title:	བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། bod rgya tshig mdzod chen mo/
Author:	ཞང་ཡི་སུན། zhang, yisun
Descriptor:	n/a
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	beijing
Publisher:	min zu chu ban she : xin hua shu dian fa xing
Date:	1985
Volume:	2
Total Volumes:	3
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at Tibetan Buddhist Resource Center, 1430 Massachusetts Avenue, Cambridge, MA 02138, USA. Comments: 9/2013

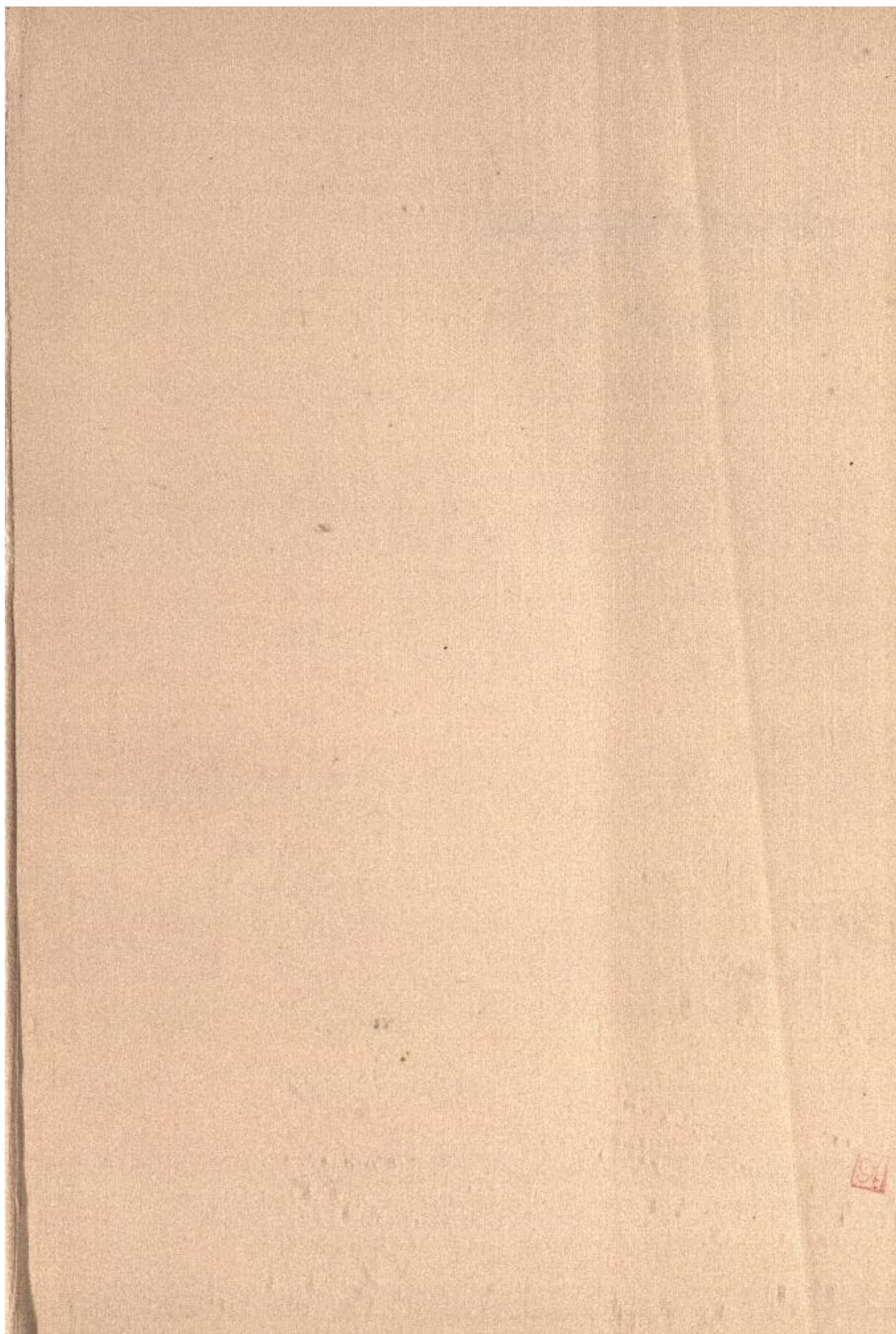
བོད་སྐད་ཆེན་མོ་མཛད་སྤྱོད་ཆེན་མོ།
藏 漢 大 辭 典

ཐོག་མཆོད་པ་མཛད་ཅིང་གོ།

藏漢大辭典

བོད་ཁྱེད་ཀྱི་མཛེད་ཆེན་མོ།
藏漢大辭典

5—6

བོད་ཐུ་ཆེ་ག་མཛོད་ཆེན་མོ།
藏漢大辭典

བར་ཆ

༡—ཆ

ཁང་དབྱི་ཐུན་གྱིས་གཙོ་འགན་

བཞུས་ནས་ཚུལ་སྤྲིག་བྱས་པ།

张 怡 荪 主 编

ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མ་ནི་དབེ་ཆ་འབྲི་གཞིར་སྦྱང་བས།
དེར་བྱས་པའི་དབེ་ཆ་ནམས་ས། 贝叶经。古代
印度等处用多罗树叶书写佛经，称贝叶经。

ཏ་ལེ། (1)མངོས་པ། 美丽，ཏ་ལེར་གྱུར་པ། 俊
俏，华丽。(2)ལ་ལེ་དང་གསལ་ལེ། 明亮，清
晰，洞彻：ཡིད་ལ་ཏ་ལེར་གསལ། 明显于心中。
རི་ཆེན་པོ་ཏ་ལེར་ཕྱག་པ། 洞穿大山。

ཏ་ཁུང་། (ཅ)གོས་ཆེན་དམར་པོ་ཞིག 大红缎。

ཏཱ་ཁྲ་མ། (ཅ)མན་རྩའི་ཀྱལ་རབས་སྐབས་པོད་
ཀྱི་དཔལ་རིགས་སེར་མོ་པའི་གོ་མིང་ཞིག 大喇
嘛。清代在西藏所封僧官职位名。

ཏཱ་དབེན། (1)དར་དམར་པོ། 大红绸子。(2)(ཅ)
大元，元代(1206—1368)。

ཏཱ་དབེན་ཉི་མ། ཉར་ཀྱལ་པའི་དབུ་མ། དེའི་
གདན་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི། རབ་བྱུང་
བཞི་པའི་ལྷགས་སྤུལ་ལོ་ནས་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་
བྱེད་བར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་ཀྱལ་འཕགས་པ། དེ་
ནས་ས་ཡོས་བར་འཕགས་པའི་གཙུང་རིན་ཆེན་
ཀྱལ་མཆན། དེ་ནས་མེ་བྱེད་བར་འཕགས་པའི་ཆ་
པོ་རྩམ་པ་ལ། དེ་ནས་ཤིང་རྩའི་བར་འཕགས་
པའི་སྤྱབ་མ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན། དེ་ནས་རྩ་ཡོས་
བར་འཕགས་པའི་མཆོད་དཔོན་གྲགས་པ་འོད་
ཟེར། དེ་ནས་ཤིང་སྤུལ་བར་ཤར་པ་རིན་ཆེན་
ཀྱལ་མཆན། དེ་ནས་ཤིང་རྩག་བར་སངས་ཀྱས་
དཔལ། དེ་ནས་ཤིང་ཐང་ལའི་བར་ཀུན་དགའ་
སྒོ་གྲས། དེ་ནས་ས་སྤུལ་བར་ཀུན་དགའ་ལེགས་
འབྱུང་། དེ་ནས་རྩ་བུའི་བར་རིན་ཆེན་བྱ་ཤིས།
དེ་ནས་ས་བྱེད་བར་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་དགའ་ཀྱལ་
མཆན། དེ་ནས་རྩ་བུའི་བར་སྒོ་ཆེན་བསྐྱེད་ནམས་
སྒོ་གྲས། དེ་ནས་ནམ་མཁའ་དཔལ་བཟང་གི་
བར་དུ་རིམ་བཞིན་བྱོན་ནོ། 大元帝师。元代皇

帝之师。忽必烈以后历世所封帝师人名及其任
期：八思巴(1260—1276)，亦怜真(1276—1279)，
答麻八刺(1279—1286)，亦摄思连真(1286—
1294)，乞剌斯八斡节儿(1294—1303)，拏真
坚藏(1303—1305)，相儿加思(1305—1314)，
公哥罗古罗斯(1315—1325)，公哥列思八冲纳
(1325—1329)，拏真吃刺失思(1329—1333)，
公哥儿坚藏(1333—1358)，喇钦·索南罗追
(1358—1362)，喃加巴藏卜(1362—?)。

ཏཱ་དབེན་སྒོ་གྲས་ཀྱལ་མཆན། ས་སྤུལ་ཆོས་
ཀྱལ་བདུན་པ་འདི་བཟང་པོ་དཔལ་བའི་སྤུལ་ཡིན་
ཞིང་། ཁྱི་ཐོག་ལ་ལོ་གསུམ་བཞུགས་མཆན་སྤུ་
ས་སྤུལ་པའི་སྤྱད་དབང་ཉམས་ཏེ་ཡག་གྱུ་པ་ཏེ་སི་
དུ་བྱང་རྩབ་ཀྱལ་མཆན་གྱིས་པོད་དབུས་གཙང་
ཡལ་ཆེ་བ་དབང་དུ་བསྐྱར། 大元洛追坚赞。为
桑波白瓦之子。元顺帝至正十年庚寅(1350)，
继任第七代萨迦法王，执政三年后，萨迦政权
衰落，帕竹·大司徒菩提幢开始统治卫藏大部
地区。

ཏཱ་མིང་། (ཅ)རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ས་སྤུལ་ནས་རབ་
བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཤིང་སྤུལ་བར་གྱི་གྱུང་གི་
ཀྱལ་རབས་གྱི་མིང་། 大明，明朝(1368—1644)。

ཏཱ་ཡང་། (ཅ)དུལ་སྒར་མ་ལྗེད་ཆད་ཞོ་བདུན་
སྒར་གཉིས་ཡོད་པ་དང་རི་མོ་ཡན་ཉི་ཁའི་ཡི་
མགོ་ཅན་ཞིག 大洋，银圆。重库秤七钱二分的
袁头银圆。

ཏཱ་ར། (ལེགས་)སྤུལ་མ། 度母，救度佛母，多罗
佛母。

ཏཱ་ར་ན་མ། (ལེགས་) (1)སྤུལ་པའི་མགོན་པོ། 救
度怙主。(2)རྩ་བའི་སྤུལ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པ་
འདི་རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཤིང་ཡག་ལོར་འབྱུང་ས།
མཆན་དངོས་ཀུན་དགའ་སྤྱིང་པོ་ཡིན། ཀྱི་གར་
ཆོས་འབྱུང་དང་རྩ་བའི་ལྷགས་ཀྱི་བཟུན་
བཅོས་དུ་མ་བཅུ་མས། རིན་སྤངས་སྤེལ་གཞི་

བཟུན་སྒྲིང་དབང་པོ་ཕྱིན་བདག་བཟུན་ནས་ཇོ་
 ནང་དགོན་པའི་ཉི་འདབས་སུ་རྟག་བཟུན་ཕུན་
 ཚོགས་སྒྲིང་ཕྱག་བཏབ། རྒྱལ་དབང་བཞི་པས་མེ་
 ཉི་ཕྱ་བའི་མཚན་གསལ། སྐག་པོ་ཁལ་ཁའི་ཡུལ་
 ཁ་བོང་དུ་ལོ་གངས་ཉི་ལུང་རིང་ལ་བཟུན་པ་
 གྲུལ་ཞིང་དགོན་པ་དུ་མ་བཏབ། ཇོ་ནང་པའི་
 རྒྱགས་ཉམས་གསེལ་མཛད། སྐག་ཡུལ་དུ་ཇོ་བཙུན་
 དམ་པ་ཞེས་སུ་གྲགས། རབ་བྱུང་བཙུ་གཅིག་
 པའི་ཤིང་གི་ལོ་འདས། དེའི་ཡང་སྤྱད་མང་གོལ་
 རྒྱལ་པོ་ཕུ་ཤེ་ཕུ་ཉན་གྱི་སྐས་སུ་འབྱུངས། རྒྱལ་
 དབང་ལྔ་པའི་སྐབས་རྟག་བཟུན་ཕུན་ཚོགས་སྒྲིང་
 དགོ་ལྷགས་པར་བཟུར་ནས་དགའ་ལྗན་ཕུན་ཚུ་
 སྒྲིང་ཞེས་བཏགས། དེ་ནས་བཟུང་དབུས་གཙང་
 དུ་གྲུབ་མཐའ་དེ་འཛིན་པའི་ཤེ་རིམ་གྱིས་ཉམས་
 པར་གྱུར། 多罗那他 (1575—1634)。明代藏
 传佛教觉囊派大师。本名衮噶凝波，有《印度
 佛教史》(1608年著)及阐发觉囊教义著作多种。
 公元1614年以藏巴汗为施主，建达丹彭措林寺
 于觉囊寺附近，四世达赖喇嘛赠号为“迈达理”
 即梵音弥勒。旋赴蒙古宏扬佛教，蒙人称为
 “迈达理活佛”，又尊称为哲布尊丹巴，居库伦
 一带二十年，建立寺庙甚多，复兴觉囊派，其转
 世蒙古土谢图汗之子于五世达赖时改宗黄教，
 改达丹彭措林为噶丹彭措林，从此卫藏地区觉
 囊派逐渐衰微。

རྒྱ་ལ། ཏ་ལ་དང་འདྲ།

རྒྱ་ལའི། (ཤག) རྒྱ་མཚོ། 海，大海。音译达赖。

རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མ། འོན་དུ་རྒྱ་མཚོ་སྒྲ་མ་ཞེས་ཕྱ་
 ཞིང་། རྒྱ་ལའི་ཞེས་པ་ནི་སྐག་སྤྱད་ཡིན་པ་དེ་
 བོད་སྤྱད་དུ་རྒྱ་མཚོ་འོན་དུ་འབྱུག་མིང་རྒྱལ་
 རབས་གྱི་ཉིན་ཚུང་གི་ལོ་བཟུང་པར། མཚོ་སྤྱན་
 གྱི་སྐག་པོ་ཁལ་ཕན་རྒྱལ་པོས་བོད་གྱི་དགོ་ལྷགས་
 པའི་སྒྲ་མ་བསྟན་ནམས་རྒྱ་མཚོར་ཆེ་བཟོད་གྱི་

མཚན་གསལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཇེས་སུ་དགོ་
 འདུན་གྲུབ་དང་། དགོ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་སྐྱ་སྐྱར་
 ཡང་རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མའི་སྒྲ་ཞིང་དང་པོ་དང་།
 གཉིས་པའི་མཚན་དེ་གསལ་ཞིང་། ཆིང་ཙུན་གྱི་
 ཁྱི་ལོ་བཙུ་པར་སྒྲ་བཟང་རྒྱ་མཚོར་རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མ་
 སྒྲ་ཞིང་ལྔ་པ་ཞེས་ཕྱ་བའི་ཆོ་ལོ་བཟུལ་ནས་ད་
 བར་རིམ་བྱོན་སྒྲ་ཞིང་བཙུ་བཞི་བྱུང་ཡོད། 达赖喇
 嘛。义译海上师。蒙语达赖，藏译为嘉措，汉
 译为海。明神宗万历八年(1580)青海蒙古族顺
 义王俺答对西藏佛教格鲁派喇嘛更登珠第三代
 转世锁南嘉措所赠称号。后追认更登珠和更登
 嘉措为第一、第二两代达赖喇嘛。清顺治十年
 (1653)册封洛桑嘉措为第五代达赖喇嘛，历世
 相传，今已十四代。

རྟག (ཕལ) ཕྱི་ཐོ་ཕྱི་སྐམ་ཕྱ་སྐགས། འཕག་ཕྱིད་
 ལག་ཆ་ཞིག 木锤。织造氍毹等所用的一种工具。

རྟག་གི་རྟིག་གི། ཁལ་དོ་རྒྱང་རྒྱང་གི་རྟམ་པ། ཇེ
 སྐམ་པའི་ཕྱི་ཐོ་རྟག་གི་རྟིག་གི་
 བཟུགས་ཉི་འགྲུལ་བ། 成串驮着零星行李。

རྟག་གི་རྟིག་གི། རྟག་གི་རྟིག་གི་དང་འདྲ།

རྟག་རྟག (1) ཇེས་པ་ཅན་ནམ། འབྱུགས་པ་མེད་
 པ། 刚合适，恰好，正好，དཔེ་ཆ་ད་ལྟར་རིང་
 ཐུང་རྟག་རྟག་ཐུང་འདུག། 按照标准，做得长
 短恰恰合适。དུས་ཐོག་དུ་རྟག་རྟག་འཁེལ་སང་།
 正是时候，时间正好。རྟག་རྟག་འགལ་སྐར་
 འབྱུར་བ། 正相矛盾。(2) སྒྲ་སྒྲིག་སྤངས། 敲门
 声，咽喉所发声，སྒྲ་ལ་རྟག་རྟག་བཏང་ནས་
 འབོད་པ། 砰砰地敲门呼喊。རྟག་རྟག་ཅས་
 ཀན་སྒྲ་སྒྲིག་ 发出咽喉啞啞声。(3) རྒྱང་རྒྱང་
 ངམ་ཁོ་ན། 单独，纯粹。不和别的东西在一起：
 ཀ་རྟག་རྟག་བ། 单独吃肉。བོད་ཡིག་རྟག་རྟག་
 ཐུང་། 单纯学习藏文。

རྟག་རྟག་རྟིག་རྟིག ཁ་ཕྱག་འཁེལ་བའམ་ཆད་

ལྷན་མེད་པ། 刚刚好，恰恰符合，恰如其分。
ངས་དྲག་དྲག་རྟིག་རྟིག་བྱས་ཆོག་ 我可以做得恰到好处。

དྲག་རྟིག་ དྲག་གི་རྟིག་གི་འབྲུས་ཆོག་

དང་ཀྱ། དང་ཀྱན་དང་འདྲ།

དང་ཀྱན། (ཐ) བང་སྒྲན་གྱི་རིགས་ཤིག་ཤི། ར་
ཆ། ལྷ་ཐེས་པམིལ། རུས་པས་སྒྲིང་ལ་ཆ་བ་
ལྷགས་པ་དང་ག་དྲག་ཕྱག་པ་སྒྲགས་ལ་ཕན། 当
归。伞形科多年生草本药用植物名。味辛，性
凉，功能治热入心脏及食肉中毒等。

དང་རྟོང་། དྲང་དྲང་གི་སྒྲ་སྒྲག་སྒྲངས། 丁东。
铃铛响声。

དང་བ་ལ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་དཀར་མཛེས་
བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ཕྱོད་རྫོང་ཞིང་གི་ལ་
ཞིག་ 东往山。在四川省甘孜藏族自治州得荣县
境内。

དང་ཡན། (ཐ) སྤྱི་ཐོབ་དང་གི་ཁོངས་མི་ཡིན་
ཞིང་། ཕྱི་བྲག་དུ་རང་ཀྱལ་ནང་ཀྱང་གོ་གྲང་
ཁན་དང་གི་ཁོངས་མིར་ཟེར། 党员。政党的成员。
在我国特指中国共产党的成员。

དན་དན། བདན་བདན་དང་འདྲ།

དན་དན་རྟིག་རྟིག་ བདན་བདན་རྟིག་རྟིག་དང་
འདྲ།

དན་རྟིག་ དན་དན་རྟིག་རྟིག་གི་འབྲུས་ཆོག་

དབ་རྟོང་། (ཐོང) ཅབ་ཅུབ། 忙乱，匆匆忙忙。

དམ། ① བོད་གྱི་ཡི་གེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྒྲ་
གསར་བཅད་མ་བྱས་གོང་མིང་མཐར་ད་དྲག་ཡོད་
པའི་ན་ར་ལའི་ཐེས་སུ་སྤྱིར་བའི་འབྲེད་ལྟུང་གྱི་
སྒྲིའི་རྒྱུ་ཞིག་ 连词。和，若，或。九世纪初，
藏文未改革前，字尾有强音ད'的ན་ར་ལ'字母后
面所用离合词，ཡར་བྱོན་དམ། མར་བྱོན། 上来和
下去。ཁབ་ཐར་དམ། སྒྲིང་པ་ཐར། 是针穿得过，

或是线穿得过。ཡར་བསྐྱལ་དམ། ཅུར་བསྐྱལ། 或
送去，或送来。② ད་དྲག་ཅན་མིང་མཐར་ན་ར་
ལའི་ཐེས་སུ་སྤྱིར་བའི་ཐེ་ཆོམ་སྒྲན་བྱེད་གྱི་སྒྲིའི་
རྒྱུ་ཞིག་ 助词。吗，呢，吧。有强音的后加字母ན་
ར་ལ'后面所用疑问词，ཡར་བྱོན་དམ། མ་བྱོན།
上来了没有？ཁབ་ཐར་དམ། མ་ཐར། 针穿过没
有？ཅུར་བསྐྱལ་དམ། མ་བསྐྱལ། 送来没有送来？

དམ་བྱ་ལ། མེ་ལྷར་བསྐྱབ་བྱའི་གཏོར་མའོ། 护
齿食子。在护摩仪轨结束前，为养护火神牙齿，
所供食子。

དམུ་ར། (ལྷགས) ཅུད་མངས། 琵琶。

དའི་སི་ཏུ། (ཐ) ལྷར་ས་ཆ་དང་མི་དམངས་ལ་
བདག་སྐྱོང་བྱེད་པའི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གས་གྱི་གོ་
གནས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། ཅུ་ནག་དུ་ཕེབས་པའི་
བོད་གྱི་སྤྱ་ཆེན་སྒྲགས་ལ་མངའ་གསལ་བའི་མཆན་
གྱི་ཆེ་བ་ཞིག་ 大司徒。古代管理土地和人民
的高级官职名。为封赐上层喇嘛的尊号。

དའི་སི་ཏུ་བྱང་ཐུབ་ཐུལ་མཆན། ཕག་གུ་ཕྱེ་
ཐིད་ཁྱི་ཐོག་དང་པོ་འདི་རབ་བྱང་ལྷ་པའི་ཅུ་
ལྷག་ཡར་འཁྱུངས། སྤྱི་ལོ་ ༡༣༥༡ ལོར་ཆོས་གྲུ་
ཆེན་པོ་ཅེད་ཐང་ཅུ་ཆེར་བཏབ། རབ་བྱང་
དྲུག་པའི་ཤིང་རྩ་ལོར་ཁྱི་དཔོན་མཛད་དེ་ས་
སྤྱིར་དམག་དངས་ནས་དཔོན་ཆེན་དབང་བཙུན་
བཟུང་། ཏོར་ཀྱལ་པའི་དྲུང་དུ་མི་རྟེན་འབྱལ་
དང་བཅས་པ་བཏང་བར་བརྟེན། མི་རབས་ལ་
ཕན་པའི་འཇམ་ས་དང་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་བྱང་
ནས་དའི་སི་ཏུ་འོག་གནས་འཛིན་པ་དང་། སྤྱི་
གཏོང་ཅེར་ཕག་གུ་ཕྱེ་ཐིད་གྱི་བསྐྱན་ལུས་བཙུཌ་
ཤིང་། དེ་ཐེས་ལྷར་བོད་ཆོས་ཀྱལ་གོང་མའི་
ཁྱིམས་ལྷགས་ནམས་བདེན་རྒྱན་ཐང་མར་བཅལ་
ནས་ཁྱིམས་གསར་ལྷལ་ལྷེ་བཙུ་ལྷར་གཏན་ལ་

ཡབ། ལྷ་མོ་གཞིས་ཀ་རྫོང་དུ་བསྐྱར་ནས་རྫོང་
དཔོན་གཏོང་སྤྲེལ་གསར་དུ་བཅུགས། 大司徒・
絳曲坚赞 (1302—1371)。译言菩提幢。第一
任帕竹第司。公元1351年扩建泽当寺。元顺帝
至正十四年甲午(1354年)任帕竹万户长，旋
以帕竹万户兵围萨迦，擒其大宰汪尊，遣使朝
元顺帝，贡纳方物，受封世袭大司徒之职，遂
建立帕竹政权于乃东。后增损吐蕃王朝松赞干
布所创法典，订立内容为十五条的新法典。改
旧有籍卡为宗，建派遣宗本之制。

དར། གྲོག་འཕྲིན། འདི་ནི་ཀྱ་གར་གྱི་སྐད་ཡིན།

电报。此系印度语借词：དར་ལན། 回电，复电。

དར་ཡིག 电文，电码。

དར་ཁང་། གྲོག་འཕྲིན་གཏོང་ལེན་གྱི་ལས་ཁུངས།
电报局。

དལ། (རྫོང) གློན་མེ། 灯。

དལ་རྒྱགས། ཤར་རྒྱག་གམ་དལ་མ། 直接，对直：
ལྷགས་ཐམ་གྱི་སྤྲོང་དུ་དལ་རྒྱགས་གྱིས་ཕྱིན། 对直
从铁桥上跑过去。བང་ལེབ་མཐུག་པོར་བྱ་ག་
དལ་རྒྱགས་སུ་ཕྱག 在厚木板上，对直穿孔。

དལ་གཏུང་། ལྷ་གཏིས་གྱི་བར་ལ་ཀ་བ་མི་དགོས་
བར་དལ་མར་ཡོད་པའི་གཏུང་མ། 无柱通梁：
ལྷགས་གྱི་དལ་གཏུང་། 钢梁。

དལ་བ། དལ་བ་དང་འདྲ།

དལ་ཕྱིན། (རྫོང) གློན་མེ། 灯。

དལ་མ། དལ་རྒྱགས་སམ་ཤར་རྒྱག 形容词。一
直，对直，直捷，ལམ་བར་དུ་ཀར་ཀོར་མེད་
བར་དལ་མར་ཕྱིན། 途中没有耽误，一直前去。
ཁང་པའི་ནང་དུ་གཏུང་མ་དལ་མར་བཏང་། 室内
对直架梁。

དལ་ཙམ། (ཕུལ) ཐུང་ཐད་ཙམ། 少许，小量：
ས་པོན་དལ་ཙམ་ཞིག་བཏབ་པས་འབྲས་བྱ་མང་
པོ་སྐྱེ་འདུག 撒下少量种子，出产很多果实。

དྲི་ཀ། སྤྲི་ག་དང་འདྲ།

དྲི་དྲི་རི། (ལེགས) ཐུའུ་ཞིག་སྤྲི་པོད་གྱི་སྐན་གཞུང་
དུ་བྱ་འདིའི་ཁྱེད་དང་། ཤ། སྤྲི་ང་བཅས་གྱིས་
སྐད་འགགས་པར་ཡན་ཟེར། 鸛鵒。藏医书中
说，此鸟血、肉和卵，可治嗜睡。

དྲི་རྟ། སྤྲི་ག་ཆགས་དྲི་ལ་དང་འདྲ། 臭鼬。

དྲི་ཅིག (ལེགས) དྲི་དྲི་རི་དང་དོན་གཅིག

དྲི་མི་ཙག དྲི་མི་ཙ་དང་འདྲ།

དྲི་ཕ། (ལེགས) ཕྱག་རོན། 鸛。

དྲི་ཕ་བ། ལྷ་མོ་གཞིས་ཀྱི་གྲུབ་ཆེན་ཞིག་སྤྲི་དྲི་ཕ་
གསང་ཐུགས་གྱི་སྤྲོང་པ། 底普巴。底普密咒主。
古印度一大成就者名。

དྲི་མི། (ལེགས) ཉ་མི་རྒྱལ་པོ། 鱼王。

དྲི་ཐུ་ལ། སྤྲི་སྐན་གྱི་རིགས་ཤིག་སྤྲི་རྩ་ཁ། ལྷ་
རྩེས་བཞིལ། ལྷ་ས་པས་རྒྱ་གཞུང་འཛུགས། དམར་
བཤལ་དང་ཆ་འཁྱུག་ཅོད། མ་འདུབ། ཤིག་
སྤྲོང་། 奇林翠雀。毛茛科药用草本植物名。味苦，
性凉，功能镇小肠疼痛、止赤痢、热泻、敛疮
口、除虱。

དྲི་ཙ། མགར་བའི་འོག་རྩ། 铁砧。打铁的砧。

དྲི་ཙ། (1)སྤྲི་ཆག་ཀྱང་ཟེར་བའི་ལྷགས་རིགས་
མདོག་དཔལ་དང་འདྲ་ཞིང་དེ་ལས་སྤྲི་བ་ཞིག་སྤྲི་
འདི་འབྲུལ་ཀོང་བྱས་ནས་བསྐྱེད་པའི་དུད་པས་
མིག་ནད་ལ་ཡན། 锡，锡合金。光泽似银略青，
火烧发出青烟，可治目疾。(2)དྲི་སྐན་གྱི་རི་
ཤིག་སྤྲི་ནང་གསེས་སུ་དབྱེ་ན་མདོག་དཀར་མེར་
དམར་གསུམ་མཆིས། བསྐྱེད་པས་ཕྱི་རྒྱས་
པས་མ་འདུབ་པ་དང་། མིག་ནད་ལ་ཡན། 花蕊
石，窝铅。分赤、黄及白色三种。锻存性研末，
愈合伤口，治目疾。

དྲི་ལ། (ལེགས) འབྲུ་རིགས་དྲི་ལ། 芝麻。

དྲི་ལ། (ལེགས) (1)འབྲུ་རིགས་ཤིག 一种芝麻。

(2) ཏི་མོ་དང་འདྲ།

ཏི་མི། (3) རྒྱལ་པོའི་དབུ་མ་ལྟེ། སེར་མ་བའི་གོ་ས་ཞིག་གི་མིང་། སེར་དུ་དབེན་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་བྱོན་ཁྱིམ་ལེབས་སྐབས་པོད་ཀྱི་མ་མ་སྤོབ་དཔོན་དུ་བསྐྱེད་ཅིང་། མ་མ་དེར་ཏི་མིའི་ཆ་ལ་སྦྱལ་སྤྱོད་ཡོད། 帝师。皇帝之师。中国古代僧官职名。元制，皇帝即位之初，均受佛戒于西藏高僧，故历代皆设帝师。

ཏི་མི་ཁྱེན་དགའ་སྤྱོད་ཀྱིས། རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ས་ལག་ཁོར་ས་སྤུ་བདག་ཏིད་ཆེན་པོའི་སྐུ་སྤྱོད་འཁུངས། ཏིར་ཀྱི་རྒྱལ་སར་བྱོན་ནས་བུ་ཡན་རྒྱལ་པོ་དང་། གི་གན་རྒྱལ་པོ། ཡེ་སུན་ཐེ་མུར་བཅས་གསུམ་ཀྱི་ཏི་མི་མཛད། དེ་ཡན་ཆད་ཀྱིས་གདན་ས་བུན་མང་དུ་དབང་བསྐྱར། འདི་པས་གདན་ས་དེ་སྤུ་མཆོད་སོ་སོར་བཞོས་ཏི་གནང་བས་བཞི་ཐོག་མ་བྱུང་དང་། ལྷ་ཁང་མ་བྱུང་། རིན་ཆེན་སྒང་མ་བྱུང་། དུས་མཆོད་མ་བྱུང་བཅས་བཞིར་བྱས། མིང་མང་ལོར་འདས། 帝师袞噶洛追(1299—1325)。元史译作公哥罗古罗斯。萨迦达钦之子，赴京任元仁宗、英宗、泰定帝三朝之帝师。前此皆由帝师统领萨迦全寺。此师始以全寺分给昆季，从此萨迦寺遂分为希托、拉康、仁钦岗、敦却等四大方丈室。

ཏི་མི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆན། འབྲོ་མགོན་ཆས་རྒྱལ་གྱི་གཙུང་པོ་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆན། འཕགས་པ་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་བུ་ལོར་རྒྱལ་ས་ནས་པོད་ལ་ལོག་པའི་ལུ་དུ་རྒྱལ་པོའི་དབུ་མ་ཏི་མི་ལོག་གསུམ་མཛད། ས་ལོས་ལ་འདས། 帝师仁钦坚赞(1238—1279)。元史译作亦邻真。八思巴异母弟，公元1276—1279年间八思巴回藏期间，任元世祖帝师。

ཏི་ས། ཏི་མོ་དང་འདྲ།

ཏི་སེ། (ལེགས་) གངས་རི། 雪山。梵音译作底斯。

ཏི་སེ་གངས་རི། 冈底斯山。

ཏིག་ སྤྱིང་པོ་བསྐྱས་པ། 名词。精华，精粹。མན་ངག་གི་ཡང་ཏིག་ 窍诀精髓。གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཡང་ཏིག་ 著作精义，理论主旨。

ཏིག་གྲ། (ལུ) ཆང་སྦྱད། 酒罐。

ཏིག་དྲ། (ལེགས་) ཁ་བ་ལྟེ་སྦྱ་སྦྱ་གྱི་རིགས་ཤིག་རྩ་ཁ། ལྷ་རྩེས་བསེལ། ལུས་པས་ཁྲག་དང་མཁྱིས་པའི་ཆ་བ་དང་། མཆིན་ཆད་སྐྱེས་ལ་ཡན། 蒂丁。梵文义译苦味。一类药用植物名，味苦，性凉，功能清血分、胆分热邪及肝热等。མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་འཛམས་བྱེད་དང་། སྤྱིག་པའི་བྱན་མ། སྤྱིང་བུ་གཅིག་གནས་གཅིག་འཛིན། རིག་པའི་རྩ་བ། རྩ་ལྡན། ལེགས་ལྡན་བཅས་སྤྱི་

ཏིག་དྲ་གསུམ། ཏིག་དྲ་དང་། བལ་ཏིག་གསུམ་ཏིག་གསུམ་ཏིག་གསུམ། 三蒂丁。印度蒂丁、尼泊尔蒂丁和三十蒂丁或铁蒂丁。

ཏིག་ཏིག་ (1) ཐིགས་པ་རྒྱག་ཚུལ་གྱི་སྤྱོད་ཅམ། 滴答。滴滴答答。屋漏滴水声。(2) རེས་རེས་ཀྱི་དོན། 确切，认真，郑重。སྤྱད་ཆ་དེ་དག་ཏིག་ཏིག་ཡིན་ནམ། 那些话是确切的吗？

ཏིག་པོ། 形容词。(1) རེས་པོའམ་དོན་དེལ་པོ། 实在，扼要，精确。ཁོས་སྤྱད་ཆ་ཏིག་པོ་ཞིག་བཤད་སོང་། 他说了一句实在话。(2) འཁོས་འབྱར་ཡག་ཅམ་ཡོད་པ། 殷实，富足。财产比较富裕。དུད་ཆང་འདི་གཞན་ལ་རེ་མ་དགོས་པའི་ཏིག་པོ་ཞིག་རེད། 这是一户无须求人的殷实人家。

ཏིག་ཅམ། (ལུ) ཐུང་བད་ཅམ། 少许，微量。བཟའ་བཅའ་ལ་སྦྱོད་སྦྱ་ཏིག་ཅམ་བྱུང། 食品中加入少许佐料。ཁྱོད་རང་ཏིག་ཅམ་སྤྱགས་དང་ང་མཁྱེགས་པོ་སྤོབ་ཡོང་། 你稍等一会，我很快就来。

ཏིག་ཟུག་ (ལུ) ཤ་ལྟེ་ག་ཟུག་ཟུག་ 肉粒汤。切

肉成细粒所煮汤。

ཉིང་། 名词。(1) མཐོག་ཆུ་འབྲུལ་སྒྲིང་ལེ་དང་
 དབྲུལ་སྒྲིང་གིས་བཟོས་པ་ཞིག 供水杯。供神
 水的杯子。用响铜或银等所制成者：ཉིང་གཙང་
 མའི་ནང་དུ་ཆུ་བྱུགས། 盛水于清洁的供水杯中。
 (2) ལྷ། 丁丁声：རྩལ་ཆ་ཉིང་སྒྲིང་གིས་བཟོས་
 བུང་། 听到了乐器的丁丁声。

དང་ཤེལ་ཀ་ར། 碗儿糖。在碗状模型中凝结成的红糖或冰糖圆块。

དིང་དཀར་ལ། ལ་ཞིག བོད་རང་སྐྱོང་ཁུངས་
ཁོངས་སྤྱི་ཚོང་རྒྱ་ཁྱོད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། དེའི་
མཐོ་ཆད་ཀྱི་མཚའི་ངས་ནས་སྤྱི་ ༥༢༣༠ ཡོད། 丁
喀拉，丁喀里普山口。在西藏自治区普兰县南
部，海拔5230米。

ཉིང་ཁྲིལ། བླ་པམ་ལྷགས་པར་ཁྲིལ་པ་ལྷ་བུའི་ལྷ།
铁鎗，郎当声。如铁锤打铁声。

ཏིང་ངེ་འཛིན། (སལྷནྱི) ཡང་དག་པར་འཛིན་པ་
 རྟེ་བརྟག་པའི་དངོས་པོའམ་དམིགས་པ་ལ་ སེམས་
 ཅེ་གཅིག་ཐྱིང་ཆགས་སུ་འཛིན་པའི་ སེམས་ བྱང་
 རྩོ། 定，等持。梵音译作三摩地，略作三昧。
 于所观察事或于所缘，一心安住稳定不移的心
 所有法。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་དབྱིལ་འཁོར། དངོས་སྣང་
ཐམས་ཅད་མི་དམིགས་པའི་དབྱིངས་སུ་བསྐྱུས་ཏེ་
རིག་པ་མ་བཅོས་པའི་ངང་ནས་ཅེ་གཅིག་ཏུ་
མཉམ་པར་འཇོག་པ། 等持坛场。收摄一切景物，
入于无所得空境界之中，心注一境，不加造作
之定。

ཉིང་འཇམ་མེད་ཀྱི་བྱ་བ་། སེམས་གིན་དུ་
གསལ་པའི་གསལ་ཆའི་ངར་དང་ལྷན་པ་དང་།
སེམས་ཅེ་གཅིག་དུ་གནས་པའི་མི་རྟོག་པའི་གནས་
ཆ་དང་ལྷན་པ། 等持特性：异常明了有力的

“明分”和一心稳定不乱的“住分”。

དེ་ལ་འཇིན་གྱི་འཁོར་ལ་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། སྤྱི་ལ་
རྟམ་དང་རྟམ་པར་མི་རྟོག་པས་བྱ་ལས་བཟུར་བ།
《三摩地轮经》。尸罗达磨译师和朗巴密多译师
由汉文本译成藏文。

ཉིང་རི་འཛིན་ཕྱི་གོགས་ཉེས་པ་ལྟ། ལེ་ལོ་
 དང་། བཟུང་ངེས། ཕྱིང་ཁྲོད། འདྲ་མི་ཕྱེད།
 འདྲ་ཕྱེད་པ། 修定五障：懈怠、忘念、沉掉、
 不作行、作行。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཚེ་འབྲུལ། ནལ་འཁྱར་རྒྱུ་
 གྱི་སྒྲུལ་པ་ཚེ་འབྲུལ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་རྟེ། དབུས་
 སུ་ནམ་པར་སྒྲུང་མཛད། ཤར་དུ་མི་བསྐྱེད་པ།
 ལྷོར་རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྔན། རུབ་དུ་སྒྲུང་བ་མཐའ་
 ཡས། བྱང་དུ་དོན་ཡོད་གྲུབ་པ་ནམས་རང་རང་
 གྱི་རིགས་གྱི་སེམས་དཔའ་བཞི་བཞིས་བསྒྲར་བར་
 བསྒྲུལ་པའོ། 等持神变。密乘瑜伽部修习中四神
 变之一。修习中央大日如来、东方不动如来、
 南方宝生如来、西方无量光如来、北方不空成
 就如来，各由各自种姓萨埵簇拥环绕之三摩地。

ཉིང་རེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས། བྱང་སྟོགས་སོ་བདུན་
 གྱི་སྟོབས་ལཱི་ཡ་གྲུ་ཞིག་སྟེ། ཉལ་དུ་ནམ་པར་
 གཡང་བ་མེད་པའི་ཉིང་རེ་འཛིན། 定力，等持
 力。永不散乱的心所之力。三十七道品中五力
 之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་དྲུག ཞི་གནས་སྒྲུབ་
 པར་བྱེད་པའི་སྟོབས་དྲུག་རྟེ། ཐོས་པ་དང་།
 དམམ་པ། དྲན་པ། ཤེས་བཞིན། དཙལ་པ་ལྷན་པ།
 ཡོངས་སུ་འདྲེས་པ་བཅས་ཀྱི་སྟོབས་དྲུག ། 六定力。
 六种引发等持之力：闻力、思力、念力、正知
 力、精进力和熟练力。

ཉིང་རེ་འཇིག་གྱི་དབང་པོ། ལྷ་ལྷུན་མཁེ་
བརྒྱན་གྱི་དབང་པོ་ལྷོ་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཏེ། སེམས་
གཞུགས་དང་སྒྲུ་ལ་སྒྲུགས་པའི་ལྷུལ་ལ་གཤེར་ཞིང་།

འབྲོ་བ་མེད་པའི་ཆ། 定根。心于色、声等境不散不乱。三十七道品中五根之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མི་མཐུན་པའི་སྤྱགས་རྣམ་པར་གཞག་པ། བསྟན་བཅོས་ཤིག་ཐང་ཤུན་གྱི་འང་གིས་ཀྱི་ཡིག་ཏུ་བསྟར་ནས། རིས་སུ་རྒྱུ་དགེ་སྤྱོད་ཏུ་ཤང་བཟ་མ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཀྱི་ཡིག་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྟར་པ། 《大乘大集地藏十轮经无依行品第三》。唐代玄奘由梵文译成汉文，后由汉僧深和尚等依汉文本译成藏文。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཆོགས། ཞི་གནས་སྤྱོད་པར་དགོས་ངེས་ཀྱི་དགེ་ཅ། 定资粮。修止所必须具备的善根。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསྐབ་པ། ལྷག་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསྐབ་པ་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པའི་བཀའ། ཐུགས་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པའི་བཀའ་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། ཏུས་ཐམས་ཅད་ཏུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏུ་ལྷགས་ནས་མི་ཉམས་པར་འཛོག་པ། མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་གསེས་ཤིག་ 无不定心。如来于一切时安住定中心不散乱。十八不共法之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བདུན་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ལྟེ། མཉམ་པར་བཞག་སྟོབས་ཀྱིས་ཡང་དག་པའི་སེས་རབ་བསྐྱེད་དེ་ཉོན་མངས་རྣམས་སྤྱོད་པར་བྱེད་པ་ཞིག 定觉支。依等住力引生正慧永断烦恼。七菩提分法之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ། (1)མ་ཏ་ཡ་གཤི་བསྐྱེད་རིམ་རྣམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ་གྱིས་ཁོག་དབུབ་པ་ལྟེ། དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། ཀྱན་ཏུ་སྤྱང་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། རྒྱུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ན། 三等持，三种三摩地。旧派密乘大瑜伽生起次

第用以布局的三种三摩地：真如等持、现位等持和因位等持。(2)ནལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཡན་ཆོད་ཀྱི་བསྐྱེད་རིམ་སྤྱི་ནལ་འབྱོར་གསུམ་ལྟེ། དང་པོ་སྤྱོད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ལས་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན། དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉི་གསུམ། 三等持，三种三摩地，密乘瑜伽续以上一切生起次第所有三种相应修行：初行等持，事业最胜等持和坛场最胜等持。

ཏིང་ངེ་འཛིན་ལྷའི་གཟེར། སྤྱག་སྤྱམ་གཟེར་བཞི་ལྟེ། ལྷའི་ལྷུ་ཞིག་ལྟེ། ལྷའི་སྤྱོད་ལྷའི་འཁོར་ལྷའི་བསྐྱེད་པ་ལྟེ། དེ་མར་འཁོར་བའི་སྤྱོད་གནས་བཞི་ལྷུ་གྱི་བག་ཆགས་སྤྱང་ཞིང་དག་པར་བྱེད། ཡར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆེ་སྤྱོད་གང་འདུལ་ཏུ་སྤྱང་བའི་འབྲས་བུ་གཞི་ལ་ཛོགས། བར་ལམ་ཏུས་སུ་ཅའི་ཏུ་ཐམས་ཅད་ལྟེ་ཏུ་སྤྱངས་པས། རྩ་རིམ་ལྷུ་ལ་གནད་ཏུ་བསྟན་པའི་ཛོགས་རིམ་གྱི་སྤྱོད་བྱེད་ཏུ་འབྲོ་བ། 三摩地本尊钉。闭气四钉之一。观修一切现象为本尊坛场。此种观修，下能清净除治轮回四生身形习气，上在因位即能圆满佛位所有随机应化种种身形之果，中于道位由于净治一切脉络转为本尊，故能成熟针对金刚身窍之圆满次第。

ཏིང་ཆེན་དགོན་པ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་ཉེ་དགེ་རྫོང་ཏུ་ཡོད། 地尖寺。在四川省甘孜藏族自治州德格县境内。

ཏིང་ཏིང་། (1)ཏིང་ཏིང་ཞེས་པའི་སྤྱི་མིང་། 钟声，铃声。(2)ཏ་ཏལ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱན། 项铃，小铃。骡马等家畜颈下所系小铃。

ཏིང་ཏིང་ཅག་ཏིང་ཤགས་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ཏིང་མ། ཏིང་ཏིང་ཞེས་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཅིང་། ཆེ་ཆུང་གི་ཏུ་དང་འདྲ་བའི་ཆུ་བྱ་ཞིག་ 丁丁鸟。鸣声丁丁，体小如麻雀的一种水鸟。